

Polentur

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
26/25	Hovedutvalg for livsløp	10.12.2025
53/25	Formannskap	11.12.2025
	Kommunestyret	18.12.2025

Kommunedirektørens instilling

1. Polen-turen for 2026, som er under planlegging, gjennomføres etter de rammer som nå foreligger. Foreldrene har det økonomiske og praktiske ansvaret for gjennomføring av turen.
To fra skolens personale (fortrinnsvis kontaktlærere) deltar under forutsetning av at arbeidstid og avtaler overholdes. Etter personalets arbeidstid er over tar foreldre over det hele og fulle ansvar for elever og opplegg. Inkludert elever med spesielle behov eller andre utfordringer.
Det må lages klare ansvarfordelinger mellom kommunen og foreldre i form av skriftlig avtale, der også juridisk ansvar beskrives.
Avtale for personalet som deltar skrives i samarbeid med Utdanningsforbundet for å sikre ansattes lovpålagte arbeidstid og økonomisk kompensasjon.
2. Etter 2026 deltar ikke Nesbyen kommune i hybrid organiserte turer som innebærer økonomisk, eller juridisk ansvar for kommunen.
Administrasjonen anbefaler at foreldre som ønsker tur organiserer dette utenfor skoletid og helt uavhengig av skolens ansvar.
Kommunen vurderer alternative pedagogiske opplegg som kan gi sammenlignbart læringsutbytte innenfor gratisprinsippet.

Saksopplysninger

Kommunen har i mange år gjennomført turer til Polen (Kraków) og Tyskland (Berlin) med stor suksess. Disse turene har hatt stor kunnskapsmessig/historisk og emosjonell betydning for elever, foreldre og ansatte, og har vært en viktig del av skolens tradisjon. Tiden har imidlertid forandret seg. Nesbyen kommune har ikke lenger økonomisk mulighet til å stå ansvarlig for slike turer. De siste årene har ansvaret i større og større grad blitt lagt over på foreldregruppa på det enkelte trinn. Denne saken belyser fordeler og ulemper ved en slik løsning, med særlig vekt på utfordringer knyttet til lovverk, gratisprinsippet, økonomi, ansvar og bruk av personalet.

Overordnet plan:

Opplæringsloven § 2-15 og § 4-6 fastslår gratisprinsippet: Alle aktiviteter i skoletiden skal være gratis for elevene. Utdanningsdirektoratet (Udir) presiserer at egenbetaling i skoletiden ikke er tillatt, og at frivillige bidrag må være anonymt og helt frivillig. Dersom turen legges i skoletid, må kommunen dekke alle kostnader. Hvis turen organiseres av foreldre utenfor skoletid, faller ansvaret på foreldrene, og skolens forsikring gjelder ikke. Kommunen må også følge retningslinjer for forsvarlig opplæring, sikkerhet, økonomisk kompensasjon og ansvar dersom ansatte deltar.

Vurdering:

En hybrid tur der både skole og foreldre har ansvar gir betydelige utfordringer.

Hvis ikke pedagogisk personale ønsker å delta eller reise med elever på grunn av ulike utfordringer i skolemiljø, eller andre uforutsette ting, vil kommunen ikke kunne pålegge personalet å reise på turene.

Rektor har begrenset mulighet til å si at enkelte elever ikke kan delta på turene hvis det er en skoletur. Det kan skape utfordringer for elever med spesielle behov eller adferdsmessige utfordringer som i utgangspunktet skal være med på turen. Dette vil kunne kreve større bemanning, eller et større foreldreansvar. Samtidig vil det også kunne skape uklare rammer om hvem som har ansvar for elever med spesielle behov/adferdsmessige utfordringer etter endt arbeidsdag, eller hvis uforutsette ting oppstår.

Gratisprinsippet gjør at kommunen ikke kan kreve betaling for aktiviteter i skoletid. Foreldre kan oppleve press til å bidra økonomisk og praktisk, noe som kan skape sosial ulikhet. Vi vet at turene stadig blir dyrere, og dette legger økt press på foresatte i form av egenbetaling. Kullene på skolen framover blir mindre, og dette vil kreve større dugnadsinnsats fra foreldre hvis dugnad er det største økonomiske bidraget til turene.

Kommunen risikerer uklart ansvar ved uhell, forsikringsproblemer og økte kostnader til personalressurser.

Det er også krevende å sikre at turen oppfyller læreplanmål og pedagogisk kvalitet, selv om skolen har et godt faglig innhold rundt turen til Polen og Tyskland.

Selv om turen har stor emosjonell verdi og historisk suksess, må kommunen vurdere om dagens økonomiske og juridiske rammer gjør en slik løsning forsvarlig.

Fordeler	Ulemper
Styrker klassemiljø og foreldresamarbeid.	Gratisprinsippet: kommunen må dekke alle kostnader hvis turen er i skoletid.
Gir elevene verdifull historisk og sosial læring.	Belastning på foreldre: økonomisk og praktisk dugnadsarbeid.
Tradisjon med stor emosjonell verdi.	Uklart ansvar og forsikringsdekning ved hybrid organisering.
Mulighet for delvis kostnadsdeling.	Økte kostnader for kommunen ved bruk av personalressurser og vikarer.

Flere kommuner har innført klare retningslinjer: Turer i skoletid skal være gratis og finansieres av kommunen. Foreldrestyrte turer må legges utenfor skoletid og organiseres helt uavhengig av skolen. Andre skoler har valgt å erstatte utenlandsturer med lokale opplevelser for å redusere kostnader og sikre inkludering. Det anbefales å utarbeide en mal for informasjon til foreldre som tydeliggjør ansvar, forsikring og økonomiske rammer.

Konklusjon

En hybrid løsning gir betydelige juridiske, økonomiske og organisatoriske utfordringer. Selv om turen har stor emosjonell verdi og historisk suksess, er dagens rammer ikke tilpasset en slik modell. Vi har egentlig bare to valg:

1. Kommunen tar fullt ansvar for turen (med budsjettdekning).
2. Foreldre organiserer turen utenfor skoletid og utenfor skolens ansvar.